

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 15.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre » 3.50
Negyedévre » 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Bünbánó antiszemita.

A tengerészek tudják, hogy ha veszélyeztetett hajójukat a patkányok otthagyják: megmenekülést többé nem remélhetnek. A jó ügynek mindig akadnak barátjai, kikben van erkölcsi erő kitartani, helytállani akkor is, ha ügyüket veszni látják; a gonosz ügynek is vannak harcosai, de csak addig, míg zsoldot huznak, míg van kilátásuk, hogy az ügy révén, melyért magukat kiteszik, emelkedhetnek, hasznot huzhatnak. Az ilyen emberek nem az ügynek, hanem érdeküknek óhajtanak szolgálni; mert hisz magában az ügyben nincs semmi, mi felemel, lelkesít, sőt ellenkezőleg. Ha már most az az ügy veszni indul, ha érzik a patkányok, hogy az a hajó többé eledelt nem fog szolgálni, hát miért maradnának még ott, hol mást mint eledelt nem kerestek.

Ilyen és nem más szempontból ítéljük meg azt az általános takarodót, melyet az antiszemita zsoldosok a választásokon szenvedett szörnyű kudarcz óta megfujtak. Hazafiság vezette őket az antiszemiták soraiba — mondják ezen urak — és most ugyancsak a hazafiság készíteti őket arra, hogy az antiszemitizmusnak hátat fordítsanak.

Én Istenem! hisz az ember tévedhet; jónak tarthat egy irányt, melyről később meggyőződik, hogy az bizony elhibázott, sőt a közjóra nézve épenséggel káros irány; de hogy valaki négy éven át szolgálhat egy ügynek a legvastagabb tudatos rágalomokkal és hazugságokkal és aztán azzal áll elő, hogy ő abban a hiszemben volt, hogy a mit cselekszik, az nemes, magasztos, hazafias, erkölcsös dolog, azt, tudja Isten, mi megérteni képesek nem vagyunk.

Pedig ezt tette Boross Vilmos ur is, ki egyike volt a legféltelenebb antiszemita hírlapíróknak, illetve szerkesztőknek, és a ki, miután

még a jelöltségig sem vihette, a lefolyt választások után bünbánó cikket tett közé a Karczagon megjelenő »Nagy Kunság«-ban.

Karczagon kezdte ugyanis »működését« mint antiszemita apostol, melynek azonban Boross urra nézve meglehetősen rossz kimenetele volt, úgy hogy Karczagot otthagya és feljött a fővárosba, hogy megcsinálja az »Antiszemita Közlöny«-t.

Nem tulajdonitunk sem Boross urnak magának, sem említett cikkének semmi fontosságot sem. Meg vagyunk győződve, hogy ismét felcsapna antiszemita apostolnak, mihelyt ott jobb kilátások nyílnának számára, ép úgy, mint meg voltunk győződve, hogy apostoloskodásának a multban sem voltak más rugói, mint a saját helyzetének remélt javítása, de adjuk cikkének ama részét, melyben közli tapasztalásait az antiszemiták »nagyjairól«. Ő neki jól kell ismernie ez urakat; velük tartott, mellettük működött éveken át; de adjuk azért is, mert nagyon tanulmányos azokra nézve, kik e népboldogítóban talán még most is hajlandók bizni és adjuk végre azért is, mert félreismerhetetlen symptómája ez, mint fenntebb kifejtettük, az antiszemita hajó süllyedésének.

»Nagyot, de nagyot csalódtam az antiszemita vezérférjakkban« — hangzik Boross Vilmos ur cikké — »Istenem, innen közletről nézve őket s ismerve a rugókat, melyek ajkukat mozgatják s tetteiket intézik: mily kicsiny, törpe emberek ezek! Hírnév utáni vágyakozás, magánérdek és önzés tetteik alapja. Jel-szavuk az „én“, céljuk a kenyérkereset. Istóczy Győző maga a megtestesült önzés, ki nem annyira a mező-turi kerület megnyeréséért, mint inkább hatalmas parlamenti üldözőjének, Polonyi Gézának szolnokbani megbuktatása reményében csókolt agyba-főbe s ki mikor biztatásukra a fővárosba fejlődtem s nem a körnek, a kliknek, hanem magamnak és a közérdeknek

lapot akartam alapítani, — attól félve, hogy mint új ember talán elhomályosítom őt, a mestert: kivitte, hogy a fővárosban nem kaptam keresztény nyomdászt, ki az „Antiszemita Közlöny“ nyomtatását elvállalta volna. — Szalay Károly nagyobb zsidó a zsidónál s ha akadna vevő, magát a kerületet is ellicitálná. Zimándy pater megmutatta, hogy kicsoda s az idén fel sem lépett. Rácz Géza „bandá“-nak titulálta az egész pártot, hanem azért daczára, hogy választóinak nagy része felkérte a jelöltségről való lemondásra — mégis kinyújtotta kezét a 8 frt. 25 kr. képviselői napi-dijakért. Csuzy Pál uton-utfélen átkozza Istóczyt, kiért 200 ezer forintos birtoka uszott el, de a kinek a megélhetés miatt kellett újra szerencsét próbálni. Vadnay Andort ügyvédi vizsga előtt választották meg a Solymosi Eszter heczcz után s miután ma sincs diplomája, „bojtárnak“ menni pedig mint exképviselőnek kényelmetlen lett volna: hirdette tovább az ígét s fájdalom két helyen látják benne gyönyörűségüket. — Verhovay Gyula, ez az én félistenem, kinek becsületéért és jellemzilárdságáért Karczagon a tűzbe ugrottam volna: már a választások előtt járta le magát. Folyvást ivott és iszik, dorbézol, félénk és mula lesz. Lapjában üti a zsidót s a zsidók zsebében van, még kabátot is ezek vettek neki a télen. A czeglédi bukás mindörökre lesöpörte a politikai élet szinpadáról. Meghalt. — Szabó Lajos ujdonsült képviselő egy fiatal gyermek ügyvéd, kinek csak nem régen igen kinos kimenetelű „esete“ volt Rákos-Palotán, a hol én most nyaralok s kinek megválasztatásáért közel kétszáz házat gyujtottak fel.

De ki tudná őket sorra jellemezni! Ezek közé kerültem én, tiszta, lángoló hazaszeretettel, önérdék

nélküli tette vágyással. Valóban a szégyen pirja futja be arczomat, ha rá gondolok, hogy ilyen mindennapi, közönséges emberek magukkal sodorhattak, hogy ilyen demagógokért szálltam sikra s áldoztam fél hivatalomat, családomat s három évi nyugalmamat. Igen drágán fizettem meg a tapasztalatokat; de azért nem sajnalom ezt az árt. Jövőre jobban megismerem a hazafiság tiszta lángját.

Pályámat újra kellett kezdeni, a mi bizony nehezen ment. Kitartás, türelem és nélkülözések árán visszazökkentem végre a régi kerékvágásba s a jó antiszemita urakat hagyom menni a maguk útján addig, míg sorra le nem járják magukat. Mert hogy ez lesz a végük, az több mint bizonyos. Majd csak kinyillik a választók szeme is egykor s mielőtt az urnákhoz felgyujtott házak illuminációja mellett sietnének, végig futnak azokon a tanokon, melyeket Istóczyék hirdetnek s melyeken a képviselőházban ugy fogtak ki, hogy meg sem hallgatják, hanem hagyják a faképnél a szónokot.

Czikkét így végzi:

Most borítsunk fátyolt a a multra s használjuk a jelent a béke, az egyetértés és kölcsönös ember-szeretet magvainak elültetésére. Én tőlem telhetőleg iparkodom a multak kiköszörülésén s kérem a Mindenhatót, hogy a kunok fővárosában született szép és okos fiaim, ha majdan az akkorra virágzó várossá fejlődött Karczagon letelepednek: az apjuk által ifju hév és tapasztalatlansággal egykor kibontott fekete zászlónak még csak foszlányaira sem akadjanak!

Ebből érthet az új választás elé néző mezőturi kerület is.

Boross Vilmos.

A new-yorki zsidókról.

Csodálatos prosperálás és folytonos virágzás — ez az egyesült államokbeli zsidók történetének szignaturája. Kereskedelmi és intellektuális működésük minden terén diadalokat arat. Menten minden elnyomatástól, a nagy republika többi polgárainak minden szabadságait és jogait élvezve, csekély számuk daczára — az atlanti és a csöndes óceán közötti földön alig vannak 400,000-en, köztük 125,000 New-Yorkban — nagy és fontos hatalmi helyzetbe jutottak. Élénk vállalkozó szellemük folytán nyilvános kérdések megítélésénél mindig az általános jólétet tartva szem előtt, hazafisságuk és törvényszeretetük által és kozmopolita jótékonyosságuknál fogva, mely nem türi, hogy valamelyik hitsorsosuk az állam terhére legyen, — fontos tényezőjévé lettek az egyesült államok lakosságának.

A zsidóknak ezen államban való 234 éves története az emberiség minden barátja számára érdekes fejezetet képez. A viszonyok, melyek közt az első zsidó gyarmatosok itt letelepedtek és állandósultak,

itteni működésük kereskedelmi, pénzügyi, társadalmi és kulturális szempontból, részvételük az állam épületének kiépítésén és a nemzet gyarapodása és fölvirágzásában, jótékony intézményeik kiterjedése, vagyionuk nagyszerű fölhalmozódása, mindezek leírása és beható és szeretettel teljes méltatása, a mennyire ez egy ujságczikk szűk keretében lehetséges, minden-esetre érdemes és hálás föladat volna.

Azonban a new-yorki zsidóság társadalmi és vagyoni állás tekintetében előkelő képviselőinek rövid statisztikai alapokon nyugvó ismertetése sem lehet érdektelen; mert a legtöbb esetben megmutatja, mily csodálatos eredményeket hoz létre egy rövid emberöltő alatt is az előrelátás és a fáradhatatlan, szigorú pontosság.

New-Yorkban a legtöbb sikereket fölmutató zsidó bankár és kereskedő self made mene. Türelmes munkásság és szorgalom a lépcső legmagasabb fokára emelte őket és ma a new-yorki zsidók a kereskedelemnek majd minden ágában az első helyeket foglalják el.

A 7 Seligmann testvér egyéb tőkét nem

Az új leczke.

Hej, rossz ember lehet az a czeglédi polgármester! Mindig az ellenkezőjét teszi annak, mit becsületes Verhovai Gyula óhajt, hogy tegyen. Nem is szólok már a választásról, melyet Gubody polgármester vezetett, és a mely Verhovaira nézve oly balul ütött ki, hanem szólok arról a furfangról, melylyel a szájás hazafit most legujabban kijátszotta: Nem tudom van-e tisztelt olvasóimnak tudomása róla, hogy abban a bizonyos valamiben, mit Borsszem Jankó »Didó«-nak keresztelt és mit a fővárosi sajtó mint a »Kimondhatatlan«-t jelzik, Gubody polgármesterről lévén szó, egyetlenegy számban 137-szer fordultak elő a »gazember« »gázság« »gasztett« »gazul« »gaz« szavak. Didó gazdája csak úgy lángolt a vágytól, hogy Gubody neki válaszoljon, vele kikössön, szóval, én Istenem, hogy legyen valami oka az embereknek, hogy vele foglalkozzanak, legyen valami botrány; mert mi ő botrány nélkül; egy királyság egy botrányért!

De Gubody csak hallgatott; borzasztó módon hallgatott; mennél többet förmedvényezett a »Kimondhatatlan«, annál rettenetesebben hallgatott Gubody és már már azzal kezdték barátai vigasztalni Verhovait: Miért esel kétségbe ennek a Gubodynak hallgatásán, hiszen ezzel csak azt mutatja, hogy fél tőled, hogy neked igazad van, és már már kezdte is elhinni Verhovai, hogy ez csakugyan úgy van, midőn az álnok polgármester egybehivatja a gyűlést és bizalmat és elismerést szavaztat magának.

vitt magával Bayorországból mint eszűket és jó akaratukat. Keményen dolgoztak sok éven át, míg sikerült nekük egy ruhaüzletet nyitni. Az 1861-iki polgárharc alkalmával már birtak annyi vagyonnal, hogy ruháikat szegre akaszthatták és banküzletet nyithattak. Rövid idő alatt Londonban, Párisban, Frankfurtban, San Franciscoban és New-Orleans-ban fiókokat állítottak virágzó üzletük számára. Ma a világ első bankárjai közé tartoznak.

A néhai Heidelberg Fülöp, a Heidelberg, Ickenheimer és társa cég tagja, szintén fényes mintaképe volt a kitarásnak és kereskedői ügyességnek. Mint a Seasongood és társa cég alapítója általános tekintélyt élvezett az egész országban.

Hallgarten Lázár, ki a Hallgarten és Herzfeld (most Hallgarten és társa) céget létesíté, nagyon csekély vagyonnal birt, mikor 1849-ben az Egyesült Államokban letelepedett. Ő és két fia gyors egymásutánban haltak ugyan meg, de a legvirágzóbb üzletet hagyták hátra. Hallgarten Adolf, ki néhány év előtt halt meg Európában, 100.000 dollárt hagyott hátra a new-yorki jótékony egyesületeknek. Wormser és társa

Hogyan, hát odáig jutottunk már, hogy a kit Didó minden nap legalább százszor mond el »gazember«-nek, annak hivatalosan bizalmat szavaznak! Hiszen ezzel azt demonstrálják, hogy Didó által meggazembereztetni dicsőség s hogy a kit Verhovai szidalmaz és sérteget, annak ritka becsületességü embernek, érdemes hazafinak kell lennie! Azonban ez még hagyján; de mit akart a polgármester attól a »keresztény nyomdától«? hiszen azt Didó mióta nem említette már; meg aztán nem is tartozik szorosan a tárgyhoz.

De lássuk a nyilatkozatot:

Gubody polgármester Czegléd város június hó 30-án tartott közgyűlésén a következő jelentést tette:

„Városunkban, a legközelebb multban, e hó 22-dikén végbement országgyűlési képviselőválasztás alkalmával, a központi válsztmány egyhangu bizalmából, mint választási elnök működtem közre. — Ezen minőségemben a válsztás után a »Függetlenség« című, Budapesten megjelent lap által kimondhatatlan számú megtámadásoknak, rágalmaknak és ráfogásoknak voltam s vagyok kitéve. Miután érzem a felelősség súlyát, melylyel önöknek tartozom mint e város polgármestere, s miután én is tudom, hogy e szék, csak becsületes embert tűrhet magában, engedjék meg, hogy e tárgyban nyilatkozhassam. A képviselőválasztási elnökséget elvállaltam azért, mert nem kerüt ember azon kevesek közül, — kik mint pártemberek nem szerepelnek — arra vállalkozott volna, pártember kezébe letenni a hatalmat pedig, bár csak rövid időre is, egyenlő lett volna a város közbékéjének, a polgárok egyéni szabad-

Sacramentóban szerezték vagyonukat ruhaüzlethől mint a Seligmann testvérek. Lehmann Mayer és Manó Montgomeyban kezdek kereskedni mint fűszerboltosok. A Bernheimerek teljesen szegényekül jöttek Amerikába. Eleinte házaltak, utóbb ruhaüzletet nyitottak, ma többszörös milliomosok. Scheftel Adolfnak, ki ma New-York legnagyobb bőrkereskedését mondja magáénak, 300 franc volt a zsebében, mikor 20 év előtt oda érkezett. Leb Salamon is szegény fiu volt, midőn az ő világot elhagyá. Ma egyike a Hudson-főváros leggazdagabb pénzfejedelmeinek s csak földbirtoka másfélmillió dollár értékkel bir. Veje, Schiff Jakab, a ki kezdő korában teljesen nagyontalan volt, nagy jótéknnysága által egyike a város legkedveltebb polgárainak. Hitsorsosai New-York Montefiorejának nevezik őt.

Broadvay-ban tűnik föl legvilágosabban a zsidó kezekben levő kereskedelem óriási kiterjedése. A csatorna-úttól az Union Square-ig terjedő Broadvay mind a 400 épületet majdnem teljesen zsidók birják, s a hosszú utczában található 1200 üzlet közül mintegy 1000-nek a tulajdonosa tartozik e fáradhatatlanul mun-

ságának a párt szenvedélyeknek kiszolgáltatásával, s elvállaltam az elnökséget azon biztos tudatban, hogy a választás után, bármelyik fél kerüljön ki győztesként az urnából, gáncsolásnak, — megtámadtatásoknak leszek kitéve; s elvállaltam az elnökséget annak biztos tudatában, hogy ha Verhovai ur bukik, a lopástól az apagyilkosságig minden bűnnel leszek rágalazva és mindennel be leszek szennyezve, mert ismerem a embereket s okultam a mulatok példáján — hiszen Spanga, az országbíró gyilkosa is átokkal sujtotta azt a bírót, ki előtte az ítéletet kihirdette; — elvállaltam az elnökséget azért, mert birtam és bírok azon erkölcsi bátorsággal, mely kellett ahoz hogy többre becsüljem a polgár vért, a személyem meghurczoltatásánál. Tisztelt képviselő testület! Verhovay Gyula ur a saját céljaira szolgáló lapjában azt követeli tőlem, hogy hivatalos állásomat hagyjam el, mert csalást, mert gázságot követtem el, — ezen követeléssel szemben kijeletem itt az önök színe előtt, hogy a választásnál semmiféle törvényteleniséget el nem követtem, a történetekért a felelősséget mindenkivel szemben elvállalom, s ha a világ összes sajtoja ellenem fordulna is rágalmaival, nem hagyom el e helyet addig mig a nekem tulajdonított törvényteleniségek arra illetékes hatóság előtt ellenem be nem bizonyíttatnak: ha pedig bebizonyíttatik azon gaz rágalmaknak, melyeket Verhovay ur és czinkostársai szórnak világgá, — csak egy ezred része, itt hagyom a helyet azonnal — mint ki arra nem érdemes s veszek Verhovay urtól is olyan elégtételt, a milyent csak egyenlően tisztességes emberek adhatnak egymásnak — s melyre ő ez idő szerint ép azért hiába áhítozik, mert akkor egyenlőek

kálódó fajhoz. A Brodvay kereskedői része minden zsidó ünnepen csöndes, ünnepélyes karaktert ölt.

Ezen adatok kellő fogalmat nyújthatnak azon óriási befolyásról, melyet a zsidók energiájuk, kereskedői nagy tehetségük és kitartásuk folytán New-Yorkban elértek, s a mely még folyvást növekedik. 1886-ban körülbelül 30-000 zsidó szállott New-Yorkban partra, kiknek mintegy két harmada ott is maradt, a többiek pedig nyugot felé vándoroltak. Nagyobbára Romániából és Dél-Oroszországból érkezlek, a hol egy a középkor rideg fejezeteire emlékeztető kegyetlen üldözés őket szülőföldjükről elűzte, áthajtva őket a tengeren, a köztársaság szabad földjére, mely minden embernek megengedi egyéniségének szabad előmozdítását.

És nem egy szegény, halovány, rongyos fiu a kit hazájában a türelmetlenség és kemény elnyomtatás uralma nyomorultan a földre tepert volna, New-Yorkban hasznos és fölfelé törekvő emberré lesz! Mint minden francia katona tábornoki pálczát hordtarisznyájában, úgy viszi magával minden partra vetett szegény zsidó a jövőjét,

N.—Y. B. Z.

lennénk. Addig azonban, mig e város polgármestere vagyok, fenntartom a hivatal méltóságát és tekintélyét azon erélyes bátorsággal, a mit Isten csak az igazoknak adott; megőrzöm e város közbékéjét, és a városban a személy és vagyon biztonságot — fegyveres erővel ha kell, de a történeendőkért a felelőség azokra száll vissza, kik izgatják a népet; azokra száll vissza — kik az izgatóknak helyet adnak kik házukat az izgatók éjjeli gyűlései előtt megnyitják s kik olyan jellemezhetlen nyilatkozatokat tettek, hogy inkább négy helyen gyujtják fel a várost, minthogy a megválasztott képviselőt ilyennek elismerjék, — mely nyilatkozatok következményeként láttuk elhamvadni egyik polgártársunk tanyáját, a mely nyilatkozatok következtében találkoztak olyan szörnyetegek, kik gunymosolylyal tagadták meg a segítséget, mert az, kinek tanyája égett, Komjáthyra szazott. Nagyon sokat kellett ez ideig tűrnöm, mert türelmet parancsolt állásom, — de kijelentem ez uttal, hogy minden hatalmamban álló eszközt fel fogok használni arra a célra, hogy a rágalmozókat elnémitsem s meg fogom ragadni az alkalmat az izgatóknak — legyenek azok idegenek, vagy helybeliek, városi képviselők, vagy közpolgárok, hogy eddigi cselekedeteikért is, a törvénytörés előtt igazolhassák magukat, esetleg onnan vegyék el eljárásuk méltó büntetését. Kijelentem végre, hogy azon idő, midőn korteskedés czimén lehet a népet bujtogatni — elmúlt; a mai naptól kezdve semmiféle összejövotelt, semmiféle czimen pénzgyűjtést nem tűrök, a minek célja különben is csak az, hogy az **összegyűjtött fillérek azon egyének által sikkasztassanak el, kik a keresztény nyomda részvénytársaság czimen összedett ezreket elsikkasztották.**

A városi közgyűlés többszörös éljenzéssel fogadta e jelentést s a polgármesternek Szabó Gábor indítványára egyhangulag jegyzőkönyvileg bizalmat szavazott.

Tény, hogy az annyira félrevezetett, vak-sággal megvert czeglédi Verhovai-párt, a »Függetlenség« példátlan izgatásai által a végletegig fel van böszülve, olyannyira, hogy a polgármester 3 napig sem meri katonaság nélkül hagyni a várost; tény továbbá, hogy az elcsábitott nép, de kivált az asszonyok filléereiket behordják a Függetlenség szerkesztőségébe; mondják, hogy eddig 8000 forintot hoztak fel Verhovainak, miket ez — 8 perczentre elhelyezni ígért.

—csi. —sa.

Egy szép ünnepély.

A sátoralja-ujhelyi statusquo zsidó hitközség új imaházának alapkövetétele, melyről már lapunk múlt számában közöltünk rövid tudósítást, mint bennünket értesítenek, a testvériesülés valódi ünnepévé lőn, mely

tanúságot tett arról, hogy Sátoralja-Ujhelyen keresztény és zsidó a legszebb egyetértésben élnek és az antiszemitizmust csak hirből ismerik talán. Az ünnepély érdekes mozzanatai közül levelezőnk kiemeli azt, midőn Molnár István, Zemplén megye főispánja megérkezett. Helyet foglalva az emelvényen Bydeskuthy Sándorné ő nsága mint gróf Wallis Gyuláné védnőknő helyettese mellett, Nagy Ármin dr. rendezősegi elnök mondotta el megnyitó beszédét, mely után a templomi kar Dávid király 100-ik zsoltárát énekelte még pedig szabatosan és gyönyörűen, hogy Eibenschütz kántornak dicséretére vált. Most Bermann Lipót főrabbi helyettes mondott magyar alkalmi beszédet és imát, mire Jenik Gyula műépítő az alapkőbe tevő az emléktárgyakat, a mire kezdetét vette az alapkőletéttel járó formaiságok hosszú sorozata.

A védnőknő után Molnár főispán vette kezébe a kőmives-kalapácsot s e jelmondat előre bocsátásával „Legyen e templom minden időben az önzetlen magyar-hazaszeretet ápolója“ háromszor érintette az alapkövet. Az emelt hangon elmondott főispáni proféciát taps és harsány éljenzés követte. A további sorrendben: Dókus József ő méltósága (a felekezetek közötti jó egyetértés nevében) Évva András nyugd. törvzs. elnök (a hazafiság megvalósulása reményében), Hammersberg Jenő, kir. törvényszéki elnök (az igazság nevében, mely vallásfelekezetet nem ösmer), Viczmándy Ödön, várm. főjegyző (a hazafias szellemű haladás honoljon e templomban), Dókus Gyula, főszolgabíró (Adjátok az urnak, az ő nevének dicsőséget; imádjátok az urat az ő szent hajlékának ékességében. Zsolt. hönnye 29. 2. v.) Prámer Alajos kath. lelkész (az emberszeretet nevében), Kecskés Antal, g. kath. lelkész-plébános (szent az isten! szent az isten!! szent az isten!!!), Ujfalussy Endre, városi főbíró (a vallásfelekezetek békéjéért), Bydeskuthy S. (a közmívelődés dicsőségeért), dr. Schön Vilmos (a közbéke dialaiért), Bermán Lipót főrabbi (Mi kegyes Urunk oh irgalmas isten! minden dolgunk birjad, forgasd, kezeink munkáját igazgassad! Zsolt. 90.), Schwarz Bernát, hitközségi elnök (a zsidó vallásfelekezetek egyezségeért), Friedlieber Albert (az egyenlőségért) Reichhardt Mór (a testvériségért) stb. stb. következtek, mindannyian egypár találó szóban jellemezték azt, ami szívükön fekszik, ami lelküknek vágya. Minden kalapácsütést zajos éljenzés követte.

Friedlieber Albert záróbeszédében a többek között nagyon találó vonásokkal jellemezte a magyar nemzet türelmességét, mely méltó büszkesége lehet, ugymond, e lovagias nemzetnek, amely történetében zsidóüldözést nem ismer.

A minden pontjában emelkedett, hazafias szellemű vallási ünnepet a templomi énekkar remek éneke (igazán az „énekek éneke“) zárta be.

Az impozáns arányokban tervezett új zsinagóga építőmestere: Háber Gyula, vállalkozó S. A. Ujhelyből. Az építési költség 50.000 frttal van előirányozva.

Mint minden jól sikerült dolgot, ezt az alapkövetéti munkát is móre pátrió lakoma követte esteli 7 órakor a „tőzsde“ helyiségében. Az igazi magyaros vendégszeretet által dugszdagon felterített asztaloknál mintegy 150-en foglaltak helyet. A délelőtti ünnepiességen jelen volt vendégek közül ott láttuk:

Bydeskuthy Samuelt, Dr. Chyzer Kornélt, megyei főorvost, Dókus Józsefet és Gyulát, Dongó Gézát, megyei főszámvevőt és a Zemplén jeles fődolgozótársát, Dutkievicz Medárdot, br. Gaizler Józsefet, Hammersberg Jenőt, Hvozdovics Antalt, Kecskés Antalt Margitay Józsefet, Nádory Vilmost, Nemes Lajost, kir. tanfelügyelüt, Nyomárkay Józsefet, dr. Sebeők Antalt Turóczy Lajost, Ujfalussy Endrét és Viczmándy Ödönt. Az első tál ételt jóféle halakkal az u. n. „zsidó-banda“ Rákóczi indulója vezette be. Ennek élvezése után dr. Nagy Armin tartós tetszésnyilvánulások között felolvasta Fejes István, reform. lelkész távolmaradásának okát kimentő szép levelét, mely a délelőtti órák vallásos ünnepében a hitközség békéjének zálogát üdvözölte, egyszersmind hébercítátummal jelmondatot hozott. Azután dr. Nagy, gf. Wallis Gyulánéra, mint a mai ünnep védnőknőjére üritette kelyhét. E felköszöntőre Bydeskuthy Sándor válaszolt, éltetvén a hitközség derék előljáróságát. Schön Vilmos dr. a komoly ünnep kedélyes folyományán, e lakomán, nem embert, hanem eszmét éltet s a hazaszeretetre emelé poharát. Nyomárkay József a felekezetek testvériesüléseért lelkesegett szép beszédében. Erre és később még több ízben Eibenschütz kántor énekkara zendítette föl hatalmas énekét, Dr. Nagy Ármin, a vármegye hatóságának képviselőjében Vizmándy főjegyzőt s Dókus főszolgabíróét éltette. Vizmándy Ö. hosszabb beszédben a nemzeti szellemmel párosult vállásosság szükséges voltát hangsúlyozván, éltette az ujhelyi izraelitákat, kiknek szép példájából a vármegyei összes zsidósága sokat tanulhat. Nemes Lajos kir. tanfelügyelő a status-quo izr. hitközséget éltete, mert hazafias szellemű kitünő népiskolát tart fenn. — Még számos talpraesett felköszöntő hangzott fel a vigan és szivetemelő gyönyörű egyetértésben egész éjjelig együtt maradt társaság köréből.

Bajai levél.

Baján, 1887. június 30-án.

Janus templom ajtai bezáródnak, csend és nyugalom honolnak immár az iskola szentelt hajlékaiban, honnét évenként ezrével indulnak el a szellem harcizosai az élet zajgó küzdőterére, hogy szellemi mérkőzésben a szellem fegyvereivel vivják meg a lét dülő csatáját, és országszerte napvilágot látnak az értesi-

tők, számot adandók azon munkás sáfarkodásról, melyet a „nemzet napszamosai“ magasztos hivatásuk lelkiismeretes betöltésében a lefolyt tanévben is kifejtettek. Beszámolni óhajtok én is ez igénytelen sorokban, ama kiválóan kellemes benyomásról, melyet a bajai izr. hitközség polgári és elemi iskolának f. évi junius hó 23-tól 29-éig végbement záróvizsgáin e mintaintézet áldásos tevékenységéről szereztem; kedves kötelességet vélek egyuttal teljesíteni, amidőn a nyilvánosság színe előtt, és egy a felekezeti tanügyet melegen felkaroló lap hasábjain a legőszintébb elismerés szerény adójával emlékezem meg az iskola derék igazgatóságáról, Stekler Samu urról, és a fáradhatatlan buzgalmu tanítótestületről, mely ezuttal is fényes tanujelét adta annak, hogy hű kegyelettel ápolja azon dicsteljes hagyományokat, melyek a bajai izr. hitközségi iskolának az ország hasonló intézetei között már évtizedeken át kimagasló helyet biztosítottak. Bárki ugyanis, ki az igazgató ur szivélyes meghívásának engedve, megjelent a vizsgákon, teljes meggyőződést merithetett a növendékek szabatos és értelmes feleleteiből, — szakférfiak kijelentése nyomán regisztrálom, hogy a héber tantárgyakban is — miszerint itt nem pusztán az előirt tananyag kötelességszerű feldolgozásával áll szemben, hanem az ismereteknek oly alaposan megemésztett összegével, a melynek a tanulók mindenkor bizton és megbízhatóan hasznát veendik.

Nem tehetem, hogy ne adózzam ezuttal a legmelegebb dicsérettel a női kézimunkák kiállításának is, a mely közül Goldberger Ida és Deutsch Ilona intézeti tanítónők bokros érdemeket szereztek. Főleg két tárgy ragadja meg a szemlélő figyelmét, névszerint egy a frigyláda elé való függöny és egy thora-takaró, a melyeket az intézet isteni tisztelete számára a leánynövendékek az általuk összeadott filléreken vásárolt anyagból, gyönyörű kivitelben gazdag aranyhímzéssel készítettek, és a melyeket a junius hó 25-iki szombaton megtartott ünnepélyen Kohn Lajos tanár ur remek beszéd kapcsán adott át magasztos rendeltetésüknek.

Méltó betetőzését képezte végre a vizsgáknak a junius hó 29-én a közönség tömeges részvétele mellett lefolyt záróünnepély, (melyen a tanulók szép jelét adták szavaló képességüknek; megemlést érdemel Scheer Bernát intézeti tanító urnak fia, a IV. polg. osztály növendéke, ki meglepő tiszta kiejtéssel és helyes hangsúlyozással szavalt Tell Vilmosból egy részletet az eredeti nyelvén), és a melyen a tanulók között a jutalmak osztattak szét.

Megelégedéssel távozott mindenki az iskola falai közül, hol a tanítás buzgó apostolai oly hiven és odaadón teljesítik nehéz tisztüket. *Dr. L—r. Á—n.*

Gyöngyszemek a talmudból.

A kik éhség idején nem nyitják ki tele garmadaikat, akik pénzüket uzsorára adják ki, akik megcsontítják a mértékeket és a kik a szegény munkások szerszámát elvitetik; azok számára nincs kegyelem az Örökkévaló előtt.

*

A fa, melynek gyümölcsét élvezed, ágaival megüthet, tövisével megsebesíthet.

*

A kit egyszer kigyó harapott, az megijed a kötélről is.

*

A hol az asszony soká alszik, alszik ott a szerencse is. Koránkelő asszony, öröm a háznak, boldogság a férjnek.

*

Kong a hordó, melyből a bort kiürítették: cseng a hamis asszony hangja, ha kiürült a ház hajdani jó létéből.

*

Könyvtáramat ezüst fődél alatt tartom — szólt Antoninus Rabához. — Én arany hímzés alatt tartom — felelt Rabá — és arany hímzésű süvegére mutattott.

*

Sok asszony gondolkodása olyan mint a víz folyása: Sok asszony mint a víz magas helyről mélységbe rohan.

*

Óvószert kérsz a szükség ellen: Kalapács, tü, balta, fűrész, kapa, ásó, sarló és gereblye mind oly szer ez, melytől a szükség nem fér meg a házban.

*

Házad zárva szegények és szükölködők előtt: Majd megnyílik az orvosok előtt.

*

Illik a beszéd a lakodalmas házban; a halottas házban a hallgatás van helyén.

*

Valaki böjtölhet napokon át és Isten előtt mégis utálatos: Gazdag, ki böjtöl és a mit meg nem eszik, azt megtakarítja a saját számára.

*

Van sok búzád, hát eheted? van kendered; hat magadra ölt-heted? Asszonyt, szeretőt, szépet végy; gazdagságod igaz értéket csak úgy ismered meg.

Talmudista.

Tanügy.

A bajai izr. községi elemi és polgári iskola értesítője szép tanujelét adja annak, mily áldozatokat tud hozni egy hitközség, mely gyermekei jövőjét kellőleg felfogja. A bajai zsidóság 4 osztályu fi- és 6 osztályu elemi lány iskoláján kívül egy 4 osztályu polgári fiúiskolát és egy 2 osztályu felső leányiskolát tart fenn mely utóbbi kettő az előbbi kettőnek mintegy folytatása és betetőzése. S hogy ez iskoláknak alapja gyanánt egy hitközségi kisdédóvó szolgál, az csak a legáldásabb gondoskodás jele. A tanulók összes száma 406 volt. Az iskolában szombatonként isteni tisztelet és szónoklat tartatik, melyen a mózes vallásu tanulók megjelenni tartoznak. Az iskolai könyvtár 380 kötetből áll. A tanítótestületnek 12 tagja van. Az 1886-ik évben mintegy négy ezer forinttal járult a községi pénztár a több mint 9000 frtra rugó kiadások fődözéséhez.

A pozsonyi orth. izr. kereskedelmi. helyesebben mondva polgári iskola értesítőjéből első sorban azt emeljük ki, hogy a jövő évtől kezdve az eddigi három osztály mellé egy negyedik osztály fog megnyitani s az intézet a helyesebb kereskedelmi polgári iskola elnevezést veszi föl. A tananyag oly széles körű, hogy míg egyrészt örvendve látjuk a komoly igyekezetet, melylyel az ifjúságot rövid idő alatt a kereskedői pályára szükséges ismeretekbe bevezetni igyekeznek másrészt joggal tarthatunk a túlterheléstől, mint-hogy pl. csupán az első osztályban 14 tantárgy adatik elő, köztük maga a hittan heti 10 órában és nem kötelező tantárgyként a talmud heti 5 órában. Egyéb-ként az iskolának a héber tudományok elsajátítása levén egyik főcélja a kereskedelmi szaktárgyak oktatása mellett, az intézetet a legmelegebben ajánljuk a hazai orth. zsidóság figyelmébe. Az intézetben 10 tanár működik s a hallgatók száma a lefolyt iskolai év elején 68 volt.

* * *

A győr- és győrszigeti izr. népiskola értesítője az 1886-87. iskolai évről inkább csak a tanítói személyzet és az ifjúság név- és érdemsorozatát adja. De ez is elég arra nézve, hogy magunknak az iskola nagy szabásu voltáról fogalmat szerezzünk. Az intézet 5 fiu és 5 leány osztályból áll, melyekben összesen 10 tanító működik. A növendékek száma 423, köztük 230 fiu és 193 leány. A szegény gyermekekről 4 alapítvány gondoskodik, a tanítói kar egyik tagja pedig évi 50 frtos ösztöndíjat nyer szorgalma jutalmául. Az iskolai könyvtár 400 kötetből áll.

* * *

A kaposvári izr. népiskola is adott ki értesítőt a lefolyt évi tanítás eredményéről. Az osztályozást, különösen a 4-ik osztályban nem mondhatjuk elnézőnek s ezt nem gáncsképen említjük föl. A 4 vegyes osztályu iskolában a beírt gyermekek száma 169, kiknek előmeneteléről az igazgatón kívül 5 tanító gondoskodott.

* * *

Az újvidéki izr. népiskola, mely immár 100 éves multra tekinthet vissza, az idén adott ki első ízben értesítőt, mely részletes érdemsorozatát nyújtja az intézet 164 növendéknek és az elvégzett tananyagot is megismerteti. A tanítótöbbség kebelében 3 tanító és 1 tanítónő működött. Ez utóbbi, Kutna Karolin okleveles tanítónő novemberben férjhez ment, helyét növérével, Kutna Flóra kisasszonnyal töltötték be, a mely időtől kezdve a tanítás minden megszakítás és zavarás nélkül folyt az év végeig. Január hóban Gräff Nikász tanfelügyelő meglátogatta az iskolát és látogatásának referálása alkalmával megelégedését fejezte ki.

* * *

Az Auspitz-féle tanintézet Nagyváradon a legutóbbi záró vizsgálatok alkalmával ismét jelét adta, hogy benne magyaros, hazafias s e mellett szigoruan vállalásos szellem uralkodik, a mi a lelkiismeretes és szakértelméről tanuskodó tanítási móddal párosulva valóban mintaintézetté emelik. Nem csoda tehát, ha vizsgálatai Nagyváradon eseményeket szoktak képezni. Egy szem- és fültanu, ki ezeket — mint hozánk intézett levelében mondja — »végig gyönyörködte,« beküldé a Nagyváradon megjelenő »Szabadság« és »Nagyvárad« cz. lapok azon számait, melyekben ezek a lefolyt vizsgákról a legnagyobb dicsérettel megemlékeznek, s csak azt a megjegyzést fűzi hozzájuk, hogy Szemes Imre tanfelügyelő és Riméler Károly, ág. ref. lelkész, mint iskolaszéki kiküldött legnagyobb megelégedését fejezte ki. A június hó 19-én megejtett s a haladó izr. község előjárósága jelenlétében végbe ment hittani vizsgálat ugyancsak dicséretére válik Auspitz Adolf intézet tulajdonos és igazgató urnak, kit sikereiért őszintén üdvözlünk; intézetét pedig a legmelegebben ajánljuk a nagyváradai és közeli vidéki zsidóság pártfogásába.

Szentföldi sirok.

I.

Tiberios multjáról a falakon belül alig-alig egy két vonás regél. A régi épületek már mind letűntek a föld színéről. A tó partjára épített házak erős alapjai mindenesetre még ősebb idők maradványai. Ásatások sok dolog multját fellebbenthetnék.

A mai Tiberios környékén nyugot felől kissé visszahúzódik a meredek hegyoldal, míg éjszakfelől a várostól közvetlenül a tó széléig, délre pedig néhány száz lépésnyire közelednek feléje. Ez az alakulás amphitheatrumra emlékeztet. A színpad helyén a távolról igen szépnek látszó Tiberios lapul a tóhoz. A zenekar helyét egy lassan emelkedő földrész képezi, mely utóbb az ég felé meredeken nyul, a közönség helyét juttatja eszünkbe.

A két utóbb említett részen vannak azoknak a hires rabbiknak sírjai. Legközelebb Castell közelében a Hattinba vezető uttól jobbra a R a m b a m tömb (Rabbi Mose ben Maimon) terül el. A zsidók elnevezték ezt »uj Cortetschiké«-nek, anélkül, hogy meg tudták mondani, miért. Valószínűleg a sephardimoktól származik és a spanyol „corte chico“ (kis udvar) fordítása. Ez az elnevezése egyébiránt igen találó, mert három oldalról alacsony fal környezi a sirokat, melyeket egymástól vörös kövezet választ el. A sirok maguk nagyon szerény építmények. Egyedül a fehér máz, melylyel be vannak mázolva, bizonyítja, hogy vannak emberek, kik ezekre a kőrakásokra gondolnak.

Hat ilyen sírből áll, 4 nagyobból, melyek közül az első kettő össze van kapcsolva, és 2 apróbból,

Mordechai Motil szerint a legjobb állapotban levő a Rambam sirja, egy másik annak atyjáé, a harmadik Rabban Jochanan ben Zaccai, Usiel egyik társának maradványait foglalja magában; a negyedik annak a Rab Ame és Rab Azse tetemeikre borul, kiknek Tiberiosban állítólag iskolájuk volt, az ötödik Silu hamvait takarja, a ki ezelőtt 300 évvel mint ünnepelt rabbi működött Posenben. A hatodik sir gazdájának neve ismeretlen. A két kisebb kőhalmot alig lehet sirnak nevezni, valószínűleg csak kisebb emlékjelek, melyeket a két tanító sírhelyére állítottak.

Kissé tovább hegynek az »öreg Cortetschiké«-re akadunk, mely vörös kőkerítésből és romhalmazból áll, éppen ezért száradt rá az »öreg« jelszó is. A vezető szerint itt nyugszik Rab Borina és Rab Hananel, mindkettő az Ant. Pius idejében nagy-rabecsült Raf tanítványa. A talmud megemlékszik arról is, hogy ez a Raf tanította Antonius Pius császárt is, ki Sepphorisból földalatti uton járt Tiberiosba tanítójához.

Vagy tízpercnyi gyalogolás után fent a meredek sziklacsúcson, a Nazarethba vezető táviró közelében kidőlt-bedőlt falakra akadunk, melyek Rabbi Akiba sirját jelölik.

Rabbi Akiba sirja és az »öreg Cortetschike« között még több sírról emlékszik meg az irás, ilyenek Rab Chijá-é, ki a második században élt, Heskiel és Judor fiaié és kortársuk Rab Ennáé; de ezeknek már nyomára sem lehet akadni.

A városka nyugoti kapujánál egy függélyes oszlop van mélyen a földbe süppedve, mely alatt állítólag Rabbure talmudista aluszsa örök álmát.

Ez mindama emlék, melyre Tiberios közelében nyugatról akadunk. Romok nem kapaszkodnak fel a földből. Erről a mélyben különben is csupa sziklás talajról könnyen feltehető, hogy rajta sohasem emelkedtek nagy épületek. Egyébiránt lehet, hogy az itt még megmaradt anyagot a körfal felépítésénél használták el.

De tekintsük meg amphitheatrumunk déli oldalát is. Ha az utat követjük, néhány száz lépésnyire a kaputól a zsidó temetőre akadunk; még ma is ezen hivatásának felel meg. Mögötte sziklás talaj terül el. Kisebb bazaltdarabok, melyekről a feldolgozás nyomait törölte le az idő, egyenkint vagy tömegben és szanaszét hevernek, mindig félig a földdel takarva s a giz-gaz között megvonulva. Egy erős négyzetes, körülbelül két méter magas fal, melynek keleti bejárata van, úgy tetszik valami kis Chans maradványa. Anyaga bazalt. Kissé délnyugotra jóval magasabban áll a dschami, a mint a zsidók és arabok elnevezték ezt az épületet. Koczkalakú alapját fehérre mázolt, messze ellátszó boltozat takarja; imahelyül már nem használják. Belseje pusztá-

bár, nem pusztult el egészen. A déli fal mellett épült imaszeglet mindjárt elárulja az épület rendeltetését. Az ajtó nyílásától jobbra, északfelől óhéber felirat olvasható. Belsejében még két imaszámoly töredékére akadunk. Továbbá két márványlapra, melyek kacsaringós ujjal irással vannak televésve. A bejárat előtt fedetlen udvarszerű terem van. Az arabok azt tartják: ezt az épületet asszony emelte, »Sitteskené«-nek nevezik. A zsidók tudják, hogy Akiba nevének sirja benne van. Nabal, Abigail férje is, úgy mondják, itt nyugszik.

Hegynek, közvetlenül egymás mellett, két erős vörös granitból való oszlop fekszik,

A tó felől a moslini temető csatlakozik hozzá. Ebben sincs semmi jellemző; mindössze alig látható bazaltkövek beszélnek a multról.

(Folyt. köv.)

H i r e k.

— A pesti izr. új kórház fölépítésére begyűlt adományokból az „Egyenlőség“ 18. számában 140,630 frtot mutattunk ki. Ujabbán a következő adományok folytak be: Hatvani Deutsch Bernát 4000 frt, budai Goldberger S. F. és flai, 2000 frt, Neuwelt Armin 2000 frt, Kann Armin 2000 frt, Brüll Miksa lovag 2000 frt, Latzkó N. és Popper A. együtt 1500 frt, Adler Mór 1500 frt Herzfelder Emma 1000 frt, Steiner Teréz 1000 frt, Mandel J. Ignác 1000 frt, Modern és Breitner 1000 frt, Sauer József 1000 frt, Weiner és Grünbaum 600 frt, Kornfeld Zsigmond 500 frt, Neumann Frigyes 300 frt, Beck Miksa 300 frt, Beck Nándor 300 frt, Taub Salamon 300 frt, Singer Albert 200 frt, Schäffer Erich 50 frt, Schönfeld Armin 50 frt, templomi és zsinagógai adományok 285 frt. E szerint tehát eddigelé összesen 163,515 frt áll a nemes cél rendelkezésére.

— A pesti izr. hitközségi intézmények számára újabb adakozások: A leányiskola javára Kann Armin adománya 500 frt; a talmud-thóra-iskola javára Schönfeld Armin hagyatékából 50 frt. A szegények gyámolítására begyűlt Wellisch Alfréd-től atyja Wellisch Náthán emlékére tett alapítványként 1000 frt, Heinrich Kálmán urtól 200 drb fürdőjegy, Latzkó Henriktől 100 frt, Hatschek J. Gyulától 5 frt. Egyéb intézmények számára ajándékozott Herz Armin összesen 200 frt és Hatschek J. Gyula 10 frtot.

— Kohut Lázár gyöngyösi tanító f. hó 9-én ült meg negyedszázados tanítói működésének jubileumát, mely alkalomból őt a város közönsége és volt tanítványai meleg ovációkban részesítették. D. u. 5 óra-kor diszközgyűlés volt a Csathó-kertben, mely alkalommal Kohut Lázárt a rendezőég nevében annak elnöke, Dévai József üdvözölte. Utána Visontai Henrik adta át a volt tanítványok emléktárgyát, majd pedig volt nőtanítványai nevében Schwitzer Kornélia nyújtott át az ünnepeltnek szépvirágcsokrot. A diszgyűlést kedélyes társasvacsora követte. Az ünnepély-sikerében nagy része volt Bogdán Sándor rendező-ségi elnöknek és Ungerleider József jegyzőnek.

— **Tatai Adolf drt.**, az ó-budaiak jeles orvosát, a belügyminiszter a közegészségügyi tanács rendkívüli tagjává nevezte ki.

— **A dohány-utczai templomban** legutóbb azt az ujitást hozták be, hogy a halk schemoné eszré imádság alatt az orgona játszik.

— **Zsidó katonáink temetkezésére** nézve a cs. és kir. közös hadügyminiszterium azt a rendeletet hozta, hogy oly községekben, a hol zsidó temető létezik, a mózes hitű katonai halottak kivánatra az izr. kitzközségeknek adandók által eltemetés végett.

— **Magyar-zsidó pasa kitüntetése.** A görög király Blum pasának, az ismert egyptomi pénzügyér és politikusnak, ki egy kaposvári özvegy zsidónő fia, az első görög rend parancsnoki jelvényeit adományozta.

— **A gráci egyetemen** most választották meg az első zsidó dékánt a jövő 1887—88. iskolai évre, még pedig az orvosi karban. Az új dékán Zuckerkandel Emil dr., az anatómia ismert, híres tanára.

— **A német trónörökösnek.** Londonban való időzése alkalmából az angol zsidók üdvözlő iratot nyújtottak át, melyben köszönetüket fejezték ki, hogy a trónörökös oly határozottan szembe szállt a zsidóhajszával. Az üdvözlő iratot a Board of Deputies és az Anglo-Jewish-Association elnökei irták alá. A küldöttség tagjai voltak Kohen Arthur mint elnök, továbbá sir Goldschmied Julián, Magnus Fülöp, Brandon G., Castello M., Dawis F., Mendelsohn, Sebag, Montefiore és Simon O. J.

— **Jeruzsálemben új kórházat** építettett a párizsi Rothschild báró. Az alapkővet nagy ünnepélyességgel tették le, mely alkalommal a város több notabilitása is megjelent, köztük a pasa, az osztr.-magyar, az angol és az olasz főkonzul, a spanyol alkonzul, a 3 szefárd rabbi stb. A színhelyre érkezve, a kőművesek a mélységbe szálltak, utánuk a chacham baschi, kinek az alapkötétel tiszte jutott osztályrészül; az aktus lefolyása alatt a Blumenthál-iskola tanulói zsoltárokat énekelték. Néhány imádság és ének követte ezt, mire az ünnepély véget ért.

— **Az angol zsidóság** Victoria királynő jubileuma alkalmából e nemesszívü uralkodónő iránti érzelmeinek egy nagyobb terjedelmű feliratban adott kifejezést. A felirat hivatkozva a királynő számos erényeire és uralkodásának szellemi és anyagi vívmányaira, kiemeli azt, hogy az angol zsidóságnak első sorban kell örvendeni a jubilaumon, minthogy épen a jelenlegi királynő uralkodása alatt szüntek meg lassankint ama nyomasztó viszonyok, melyek között azelőtt annyit szenvedett; úgy hogy immár mindazon polgári és politikai jogokban részesül, melyben a királynő többi alattvalói. Az emelkedett hangú felirat végül az ég áldását kéri az uralkodónőre.

— **Uj-Dél-Wales** zsidó hitközsége szintén intézett egy gyönyörű feliratot Victoria angol királynőhöz trónralépésének ötvenedik évfordulója alkalmából. A feliratnak kiváló becset kölcsönöz az angol zsidóság 50 év előtti és jelenlegi helyzete között vont párhuzam, mely mesterileg ecseteli azt az osztatlan és folytonos törekvést, melylyel a királynő kormánya az angol zsidóságra a szabadság és egyenlőség áldásait kiterjesztette.

— **A római rabbiszemináriumban**, melyet csak a folyó év elején nyitottak meg, a belépéshez megkívánt héber előismeretek közt első helyen szerepel a „Hamadrich“ című munka. Szerzője S i n g e r Ábrahám

várpalotai rabbi, tehát magyar ember. A „Hamadrich“-ra, mely az összes olasz thálmud thóra iskolákban közhasználat tárgya, számos megrendelés történt utóbbi időben Ázsiából és Afrikából.

— **A konstantinápolyi hakham baschi** állásának be nem töltése miatt, mint már jelentettük, mozgalom indult a hitközség kebelében. Erre vonatkozólag a junius 15-iki török hivatalos lap a következő, francia nyelven irt közleményt hozta: »Izr. hitközség« A sajnálatos események, melyek az utóbbi napokban városunk zsidó hitközségének kebelében történtek, s a község több előkelő tagját arra birták, hogy a dolgok jelen állásának végét retendő a császári kormány közbenjárását kérték ki. Ezen alkalomból kérvényt nyújtottak be Kiamil pasa nagyvezir Ő Magasságához oly kérelemmel, hogy a kaimakám Léwy Mózsés (főrabbi helyettes) új főrabbi választásának halaszthatatlan megejtésére szólíttassék föl. A »Monitor Oriental«, mely e kérvény szövegét közli, úgy értesül, hogy a birodalom más izr. községei a nagyvezir Ő Magasságához czimzett és a konstantinápolyi izraeliták folyamodásával azonos szövegű kérvényekkel ugyanezen a császári kormánynál. Azon biztatást nyertük, hogy a nagyvezir Ő Magassága az igazság és kultusz-minisztert felszólította, hogy neki e tárgyban jelentést tegyen«.

— **Néhai Rothschild Károly** emlékére ennek özvegye és leányai nyilvános könyvtárt fognak alapítani a majnamelléki Frankfurtban. Különösen gazdagnak ígérkezik a könyvtár műtörténelmi, továbbá német, franczia és angol irodalmi munkák tekintetében, úgy, hogy tudományos buvárlatokra is alkalmas leszen; főleg, mert e tekintetben a legliberálisabb intézkedéseket fogják életbe léptetni.

— **Persay Ferencz** hirhedt antiszemita és öcsce, Elek ellen a királyi törvényszék meghozta a vádhatározatot sikkasztás és csalás miatt — Persay Ferencz tudvalevő képviselőjelöltként volt felleptetve Gyomán, ő egyébként Verhovainak legbensőbb barátja.

— **Verhovai Gyula** a sajtópörtől, melyet Mezei Sándor ellen indított, mert ez egy röpiratban egész halmazával a legaljasabb bűnöknek vádolta, megindított — mint értesülünk — elállott. A sajtópör megindítása tehát nem akart más lenni, mint — por a czeglédi választók szeme közé:

Az inquiziczió karmai közt.

— Történelmi elbeszélés. —

(15. folyt.)

— Ime megesküszöm s királyi szavammal kötöm le eskümet!

A kardinál ezután kíséretével ugyanolyan méltóságteljes léptekkel távozott, mint a milyenekkel jött s visszatért az oltárhoz, hogy az isteniszteletet folytathassa; a király előbbi állásában megmaradt minaddig, míg a biboros hercegprimás elfoglalta helyét az oltárnál.

A mise végeztével az istentagadókat, kik tűzhalálra és megfojtásra voltak ítélve, kihozták kalitkáikból és az oltár elé vitték, hogy magának, a hercegprimásnak biboros kezeiből vegyék át az utolsó vacsorát. Ezután ismét visszavezették börtöneikbe.

Most Torquemada főinquisitor a főoltár mellett felállított szószékre lépett és rövid ima után, melyet a főpap úgy mint az egész beláthatlan gyülekezett térden állva végzett, a következő messzire hangzó beszédet intézte főképen az elítéltekhez:

„Exsurge, Domine, judica causam Tuam.“ (Ébredj, uram, végezd jogi kötelmeidet.) Ezt tette ma a szent törvényszék is — az isten helyett. Ez a szent tribunus nem mai intézmény. majd oly régi már, mint az emberi nem. Már a paradicsomban is volt auto da fé. Az első istentagadók Ádám és Éva voltak, és az atyaisten szerepelt, mint nagyinquisitor. Ádám és Éva a tiltott gyümölcs élvezése által lettek istentagadókká s büntetésök előtt úgy akartak menekülni, hogy a paradicsom kert árnyas fáin mögé lopták magukat; de isten sujtó keze utolérte őket. A mai istentagadók is a tiltott gyümölcs élvezése által vonták magukra a büntető igazságszolgáltatás kezét s éppen úgy, mint Ádám és Éva. elmenekültek régi téves vallásuk ágbogai mögé. De Ádám és Éva nem a saját jószántából lett istentagadóvá, azok mellett ott volt a csábító, a kigyó, azért az úr nem is ítélte őket rögtön halálra, maglyára; csak az élet lassu tüzének tette ki őket s csak az egykori halálra kárhoztatta. A bőrkötény megfelel annak a jelvénynek, mely ma hirdeti az istentagadókat: a paradicsomból való kiűzés, nem egyéb, mint a vagyon elkobzása s az utódaikra száradt bűn nem egyéb, mint a mai megbecstelenítés. A paradicsom kapujánál lángpallossal őrködő Cherubok a mai familiárok, a szent törvényszék őreinek prototip-alakjai.“

„De nem csak az ősidők regélnek a szent törvényszékről; nem csak Ádám és Éva voltak istentagadók; s nem csak az első emberpár érezte az inquisitio hatalmát: Ott van az özönviz pusztító árja; ott van a bábeli torony rémitő regéje, s legközelebb Szodoma és Gomora elpusztulása. A mai szent törvényszék egyesíti magában mindeme szent törvényszékek eszközeit, hogy az isten hatalmát hirdesse.“

„Elkobozza a földi vagyont, becsstelenné teszi az utódokat, szétszórja az embereket, vagyis tűzpróbának teszi ki: Tehát a mi törvényszékünk a legtökéletesebb, ennél fogva legigazabb, legtisztább, legjobb. Nem érheti vád, sem támadás, egy szó sem, mely fönségét kifogásolhatná. Szent ez a szó teljes értelmében; mert csak szent lehet szolgálja az istenségek!“

„Ám nem szent-e a mi szent törvényszékünk dicsérete, dicséri ez önmagát eléggé! Vagy hasonlitsuk csak össze a mi istentagadóinkat a Szodomitákkal. Nem küldte-e az úr három angyalát a szodomitákhoz, hogy térjenek meg, éppen úgy, mint a szent törvényszék küldte szolgálait, a familiárokat ezekhez? (s a tűzhalálra ítéltre mutatott). De a szodomiták

el akarták fogni az angyalokat — éppen úgy mint ti elfogtátok a familiárokat s megkötözve barlangokba vetettétek. Isten a vakmerészeket vaksággal büntette, a ti merészségtek nem azt bizonyítja, hogy lelkiileg megvakultatok támadás közben? Midőn a szodomiták Loth figyelmeztető szavára rá sem hederítettek, az isten nyakas, javithatlan istentagadókat látott bennük s nem éppen úgy ítélte-e őket tűzhalálra, mint mi titeket? Az isten megtagadói fejére kénesőt, tüzet szórt az égből, mi pedig tűzbe vetünk benneteket, a lángok martalékává tesszük testeiteket, mert ti is megtagadjátok ...“

Ezen, a tűzhalálra ítélték és a szodomiták közt vont élesesű hasonlat hangos kaczagásra fakasztotta a tűzhalálra ítéltet. A halál küszöbén is lehet nevetni a jó tréfákon ...

A fanatikus főinquisitor erre még nagyobb tűzbe jött, és a tűzhalálra ítélték felé fordulva így fejezte be szónoklatát:

»Kaczagtok, ti istentagadók? Tudjátok-e, hogy derültségetek, nem valódi derültség, csak örültség?! De örültségtek daczára is elküld benneteket a szent törvényszék a pokolra. A büntetés, melynek most lesztek alá vetve, milliomodrésze sem azon szenvedések örökkévalóságának, mely rátok a pokolban vár! A szent törvényszék örülni, kaczagni fog, míg a ti könnyeiteket a lángok fogják felszáritani; a szent törvényszék az öröm torát üli majd meg, míg ti az örök kárhozat tüzében szenvedtek. Mi derültek, jókedvűek leszünk, míg ti ordítani fogtok fájdalmatok miatt és fogaitokat fogjátok csikorgatni!“

(Folyt. köv.)

A tűzkárosultaknak.

A nagy-károlyi és eperjesi izr. hitközségek javára lapunk 25. számában 163 frt 68 krajczárt nyugtattunk. Ujabban ugyanezen célra küldött Hahn Eliás ur Decsről (Tolna megye) 4 frtot és Schwarz Gábor ur Görbő-Pinczehelyről az ottani hitközség és chewrakadischa adományaként 21 frt 78 krt. Ez utóbbi összeghez járultak:

Holczler N. Rechlui z ur	—	frt 72 kr.
Lówy Hermann	1	” 68 ”
Grosz David	2	” 76 ”
Holczler Hermann	1	” — ”
Győri Jenő	1	” — ”
Rosenfeld Samu	—	” 60 ”
Müller Jakab	—	” 30 ”
Fischer Sándor	2	” 72 ”
Schwarz Gábor	1	” 40 ”
Bergl Mór	—	” 30 ”
Schlesinger Ödön	—	” 80 ”
Schlesinger Ig.	3	” 08 ”
Fischer Béla	1	” 60 ”
Hirsch Jakab	—	” 40 ”
Mandl Zsigmond	—	” 30 ”
Mandl Mór	—	” 86 ”
Gutman S.	—	” 36 ”
Reich David	2	” — ”
Jünker Ferencz	—	” 50 ”

Osszesen: 25 frt 78 kr.

Az Egyenlőség 25. számában kimutatott 163 frt 68 kr.

Fő-összeg 189 frt 46 kr.

A duna-szerdahelyi tűzkárosultak számára a dunaföldvári izr. hitközség kebelében történt gyűjtés eredményeként Lówy József urtól **38 frt 50 kr.** érkezett szerkesztőségünkhöz. Helfersohn Sámuel ur pedig **31 frt 18 krajczárt** küldött be, mely összeg B-Szt.-Mihályon a thóra fölolvása közben gyűlt egybe. A dunaföldvári gyűjtésnél adakoztak:

Az izr. nőegylet	5 frt	— kr.
Steiner Fülöp	3	" "
Schulz József	1	" "
Guttman Simon	—	50 "
Hollender Vilmos	—	50 "
Rotter Simon	1	" "
Reich Henrik	—	40 "
ifj. Spiczler Lipót	—	50 "
Günz Salamon	—	40 "
Scheibel Ignác	—	50 "
Elkán József	—	40 "
Herczog Adolf	—	60 "
Strausz Salamon	1	" "
Lówy József	2	" "
Strausz Mór	2	" "
N. N.	—	50 "
Hirsch Simon	2	" "
Strasser Vilmos	—	40 "
Schillinger Bernát	—	40 "
Berger Sámuel	1	" "
Stauber Sándor	1	" "
Horovitz testvérek	—	50 "
Honig Antal	—	50 "
Eisenstädter Soma	—	50 "
Vértesi Mór	—	40 "
Bergl Soma	—	50 "
Günz Simon	10	" "
Deutsch Ignátz	1	" "
Seiler Tóbiás	1	" "

Összesen: **38 frt 50 kr.**

A b.-szt.-mihályi adakozók névsora:

Katz Mihály	1 frt	36 kr.
Lówy Samnel	2	" "
Veinberger Sam.	1	50 "
Goldstein Mór.	1	20 "
Stern Miksa	3	50 "
Schwarz Mór	1	50 "
Fülöp Jenő	2	10 "
Treumann Mór	3	56 "
Glück Lajos	1	20 "
Veinberger Mór	2	46 "
Kresch Josef	2	40 "
Engelman Mór	3	20 "
Helfersohn Sam.	2	50 "
Braun Adolf	1	20 "
ifj. Rosenberg Jakab	1	50 "

Összesen **31 frt 18 kr.**

Ehhez a fenti összeg **38 frt 50 kr.**

Fő-összeg **69 frt 68 kr.**

Pályázat.

A pesti aut. orth. izr. hitközség 4 oszlályu fu-iskoláján az **1887-88-ik tanévre** a következő állások töltendők be:

1. Egy okleveles, nőtlen néptanító állása **évi 500 frt fizetéssel.**

2. Egy talmud-thóra tanító állása **500 frt fizetéssel** és esetleg **50 frtnyi** járulékkal. Megkivántatik, hogy ez utóbbi a bibliát, raschit és gemarát tanítani képes legyen.

Pályázók minősítésüket és eddigi működésüket igazoló okmányokkal **julius 20-ig** az alulirt községi előjárósághoz fordíthatnak.

A budapesti aut. orth. hitközség előjárósága
(Orczy-féle ház.)

Pályázat.

A pécsi izr. hitközségi népiskolánál két **500—500 frtnyi** évi fizetéssel javadalmazott segédtanítói állás fog a jövő tanévtől kezdve betöltetni.

Pályázók felkéretnek, hogy a **képesítő**, születési és netalán eddigi működésükről szóló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványukat, melyben különösen a családi viszonyok feltüntendők, legkésőbb **f. évi julius hó végéig** alulirotnál nyujtsák be. Megjegyeztetik egyuttal, hogy az illető állások f. évi szeptember 1-én elfoglalandók.

Pécs, 1887. július 1.

Grünhuth Ignác,
az izr. iskolaszék elnöke.

Pályázat.

A zalaegerszegi izr. hitközségnél **f. évi szeptember 1-ére** a schochetubodek, koréh és előimádkozó állás töltendő be. Javadalmazása szabad lakás, **évi 400 frt. fizetés**, fél schechita és a szokásos mellékjövedelmek.

Pályázók a minősítésüket, korukat és családi állásukat igazoló okmányokkal felszerelt ajánlatokat **aug. 10-ig** küldhetik be az itteni előjárósághoz. Próelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak. Előnyben részesül és esetleg nagyobb fizetésben, a ki menaker achorájim. Uti költségcsak az alkalmazandónak térített meg.

Kelt Zala-Egerszegen, 1887. jun. 23.

A hitközségi előjáróság.

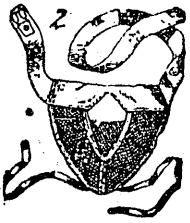
Pályázat.

Egy okleveles tanító, ki a héberben tökéletes jártassággal bir (és a bibliát raschi commentárral tanítani tud) négy gyermek mellé felvétetik.

Fizetése **évi 200 frt és teljes ellátás.** Pályázók sziveskedjenek **f. évi augusztus 1-ig** a fenti kvalifikációt igazoló okmányokat alulirothoz beküldeni.

Rochlitz Simon,
Mogyorós, Szabolcs m. u. p. Mándok.

Ő Felsege az osztr. császár és Magyarország apostol. királyától, valamint Ő Felsege a belga király által szabadalmaztatott.

Suspendorium

(helytartó.)

Minden férfinak ajánlatos, lovaglónak s sokat járóknak okvetlen szükséges.

Szövött 60 krtól 1 frt 50 krig. Szarvasbőr 1 frt 60 krtól 2 frt 80 krig. Vulkánirozott kautsukból (vizmentes) 3 frt.

Megrendeléseket pontosan és titoktartás mellett eszközöl

KELETI J.

csász. kir. szabad. sérvkötész és ortopédiai műszerész,
BUDAPEST,

Koronaherczeg-utca 17. szám, a szerviták épületében

Orvosi nyilatkozat: Keleti sérvkötész úr, sérvkötőit betegeim már hosszabb idő óta a lehető legjobb sikerrel használják, még legrégebbi sérvök ellen is teljesen czélszerűnek bizonyulnak stb. stb: **dr. Hirsch Miksa** s. k., orvos és sebész-tudor, a [fővárosi Rókus-kórház v. orvosa, a cs. és kir. katonai kórház v. orvosa stb.

Legujabb találmányú

KELETI SÉRVKÖTŐ.

Még a legelhanyagoltabb sérvet is kitódulása ellen védi. (2) két felváltható pelottával és sérvvédővel ellátva, mely a sérvet és a sérvkötőt is izzadás ellen védi, mindig szárazon, tisztán és épen tartja. Egyoldalú 6—10 frtig, kettős 12—18 frtig.

Mindennemü gummi és tollsérvkötők, betegápoló-eszközök,

Gummi különlegességek,

valódi francia óvszerek, Praeservatives stb. stb

Kincsem

Sorsjegy á 1 frt

11 sorsjegy 10 frt | 6 sorsjegy 5 frt 50 kr.

Főnyeremény

50.000 ft

A magy. lovaregylet sorsjegyi Irodája
BUDAPEST,
Váci-utca 6.

A legelső hazai gazdasági gépgyárak közreműködése mellett,

megnyitása a gépvásárnak,

mely egybe van kötve egy állandó, változó

minta-kiállítással

s egyelőre kisebb

segédgépek

központi elárúsító helyiségével, a klvitel, valamint a belföldi forgalom emelésének czéljából.

Az elárúsítás eredeti gyári áron történik; az eredeti árjegyzék megtekintés végett rendelkezésre áll.

Levelezés: magyar, német, horvát, tót, szerb, bolgár, román, lengyel, cseh, francia, olasz és angol nyelven.

Telefon összeköttetés a kiállítókkal a központból

GEITTNER és RAUSCH

czégnél

Budapest, Andrassy-ut 8. sz.

Legkitünőbb hazai gyártmányok, mérsékelt árak mellett.

Minden hazafinak kegyes pártfogásába ajánlva!

MINTARAKTÁR.

gárgányok, takarmányvágógépek, szecskavágók, répavágók, répazuzógépek, mákőrők, darálógépek, kukoriczamorzsolók, tisztítórosták, trieurök, „Eureka“-tisztítók, vetőgépek, széna-gyűjtők, ekék, boronákból és egyéb földmívelő eszközökből.

Elárúsítás csak is közvetlen, közbentőzsök vagy jutalék-ügynököket kizárva, készpénz mellett történik.

Előleg és utánvétel mellett 25 frton alól nincs engedmény.

Nagyobb vételnél megfelelő az ár-engedmény.

Kereskedőknek sem nyujthatunk nagyobb engedményt mint a gazda vevőnek.

Brünni kelméket

elegans

nyári öltözetre

3-10 méteres szelvényekben, minden szelvény 4 bécsi röl.

1 frt **4.80** igen finom

1 frt **7.75** legfinomabb

1 frt **10.50** legeslegfin.

valódi gyapjuból, valamint kamgarn és felt sökabát kelméket, sima és selyemmel átszövött kammgarn-szöveteket, mosható szöveteket, uri és fiu öltözetekre, méterjet 55 krajával szállít az összeg utánvétele mellett a szilárd s jóhírűnek ismeri posztógyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünnben, Ferdinandgasse Nr. 34.

Magyarúzat. Minden szelvény 3-10 mtr. hosszú és 136 cm. széles, s így teljesen elegendő egy tökéletes férfi-öltözetre.

A fönnebbi czég ismeretes szilárdsága és jelentékeny munkaképessége kezeskedik arról, hogy csak a legjobb áru, pontosan a választott minta szerint, szállítatik. — Miután most igen sok szédelő czég „brünni áruk“ köpenye alatt garázdálkodik, ezek ellenében a fönnebbi czég mintákat küld ingyen és bérmentve.